

BUDA-PESTA

18 Iunie st. v.

30 Iunie st. n.

Va esi joi'a si duminéc'a.

Redacțiunea: strad'a arbo-
relui verde nr. 12.

Nr. 45.

ANULU XIV.

1878.

Pretiuu pe unu anu 10 fl.

Pe 1/2 de anu 5 fl.; pe 1/4 de
anu 2 fl. 70 cr.

Pentru Romani'a 2 galbeni.

BCU Cluj / Consideratiuni ortografice. Library Cluj

Consideratiuni ortografice.

(Urmare.)

• **Ratiuni pedagogice.** Fonetistii dicu, cà : *ortografi'a fara semne e grea. E greu de a invetiã pe copii si pe straini limb'a romãna cu ortografia fara semne etc.*

Déca ortografi'a romãna fãra cõde si cõrne e grea, apoi e grea numai pentru cei lenesi si idioti, — iéra pentru altii nici decum.

Altu-cum sè ne ierte fonetistii, — ortografi'a nuse face nici pentru copii, nici pentru straini, cu atãtu mai puçinu pentru idioti : ci pentru natiunea romãna.

Ortografi'a romãna se invetia de romãni cà si de straini, de tineri cà si de betrãni — in dóue chipuri : adeca pe calea mecanica si pe calea scientifica.

Pe calea mecanica ori cine o invetia, de nu mai lesne, dar celu puçinu tocmai asiã de lesne fãra semne, cà si cu semne; — elu cuprinde cuvântulu asiã dupa cum i se infaçisiéza mai ântãiu, si prim'a intipuire ortografica i remãne pâna traiesce.

Asiã când s'a introdusu dincõce de Carpati ortografi'a Cipariana, toti romãnii, tineri si betrãni, barbati si femei, invetiati si neinvetiati, îndata au cuprinsu nóu'a ortografiã fãra semne singuru pe calea mecanica; — si sè credeti, cà pâna si femeile si copiii, cari nu se

ocupa serios de partea scientifica a ortografiei etimologice, scrieau si cetiau cu multu mai corectu fara semne fonetice, decâtu multi fonetisti cu cõrne si cõde din diu'a de astadi !

Déca inse cineva invetia ortografi'a romãna in modu scientificu, apoi atunci chiar cà sânt de prisos si cõrnele si coditiile.

Fonetistulu — dupa cum amu vediutu mai sus — inca trebue sè ia privire la fõntãn'a etimologica a cuvântulu, si trebue sè scia cà unde se schimba d. e. vocalele : a, e in : ä, æ, etc. — apoi consonantele : d, s, t — in : ð, ş, si ț etc. Éra déca scie, apoi nu mai are trebuintia de aceste cõrne si cõde; — si déca totusi le-ar mai folosí, apoi ast'a ar semennã cu procederea caletoriulu pe calea ferata, care ar mai luã cu sine si unu cicerone, sè-i arate drumulu.

De aci se vede, cà fonetistulu, cu sofism'a ratiunii sale pedagogice numai càde într'unu cerculu vitiosu, din care nu póte est fara d'asi depune cõrnele si cõdele.

Apoi asiu vedé eu pe pedagogulu acelu foneticu, in ce chipu va esplicã elu invetiace-lulu seu gramatic'a fãra u finalu, care e bas'a tuturor flexiunilor in genu, numeru si casu, in modu, timpu si persóna etc.? — in ce modu

va capacitate elu pe școlariulu șeu, că din „tot“ cum vine „totul“, „toată“ și „toți“? de unde a intratu *u* între *t* și *l*? — de unde *a* între *o* și *t*? — de unde coditi'a la *t*? — de ce se pune dupa „ț“ și unu „i“ la „toți“, la „Marția“ etc. iera la „foița“ nu? — de ce se cetesce *peatra* și *toata* că „pétra“ și „tóta“, — iera : *dealbare*, *preambulu*, *coaliatu* etc. nu se póte ceti cá *délbare*, *prémbulu*, *cóliatu* etc.? — ce deosebire e între *é*, *ó* și *ea*, *oa*? cum vine din *oaea* pluralulu *oi*, și din *foaia* — *foi*? — cum din *rugatu*, mutându-se *u* în *iune* se face *rugacune* și nu *rugatiune*, iera din *deputatu* — mutându-se *u* asemenea în *iune* —, totusi nu se face nici : *deputatiune*, nici „deputaciune“, ci „deputatiune“ séu chiar „deputatie“ séu ambele dupa placerea domnului ministra?

Vedi bine, că unde nu e cugetare, nu e nici consecintia : unde nu e gramatica, nu póte fi vorba nici de ortografia!

Numai din confusiunea ast'a fonetica ni putem esplicá unele aparitiuni fonetico-ortografice cá cele urmatóre, mai cu séma când din întêmplare se mai și perde peruc'a cu cõda, d. e. *Fata de minister*, (facia de ministeriu, ori fét'a vr'unui ministru?), — *dama de carne* (se întielege că cu coditia); — *epistola adresata la Budau* (Buzeu) *din cauda* (caus'a) *coditei* (coditiei) *a ajuns prin Blaj* (Blasiu) *la Buda in Ungaria*. Apoi *Foita* (sic) *dela „Romanulu“ nu e cá Foita* (nu scimu „foita“, ori „foița“) *de la „Tel. Rom.“* etc. etc.

Ce sè mai dicemu de : *canta*, *mana*, *fugi*, *boboci*? etc. Sânt aceste *canta* ori *cânta*, — *mana* ori *mâna*, — *fugi* ori *fugi*, — *boboci* ori *boboci*? etc. Si *principii* (die Fürsten oder Grundsätze?), *cuscrii* (cuscrii și cuscrie), *copii* (copii și copie), *domnii* (domnii ori domni)? Sânt tóte aceste fete ori fetiori?

Éta asiá dara dlór dela fonetica, v'ati însusitu pâna la unu locu etimologi'a fàra sè ve tieneti cu consecintia de ea! Ati luatú sarcin'a fonetismului, fàra sè vi ajungeti scopulu. Ati vrutu sè înlesniti instructiunea limbei — fàra de nici o ratiune pedagogica.

Copiii nostri invétia cu multa usiurintia alte limbi cu ortografie cu multu mai grele : cum e cea francesa, cea englesa, pâna și cea germana, slava, ungara etc. — de ce sè nu póta ei invetiá și ortografi'a propriei lor limbi și fàra semnele fonetice, ce numai li împedeca, iera nu usiuréza calea?!

Dar ni se pare, că nu disciplii, ci dascalii sânt pe cei ce nu-i taia capulu la ortografia.

Apoi strainulu — invetie și elu limb'a nóstra cea usióra, cum i invetiámu noi pe a lui cea grea! De ce sè ne facemu totu numai noi sluga lui dêrloga?

Ratiuni economice. E destulu de cunoscutu, că vechii Romani erau calculatorii cei mai reali, și în cestiunile economice întreceau și pe englezii cei cu sânge rece de astadi. Cu tóte aceste ei în inzestrarea cuviintiosa a ortografiei lor n'au crutiatu nimica. În locu de *senat* au scrisu *senatus*, în locu de *videm* — *videmus*, în locu de *prat* — *pratum* etc. Va sè dica, în locu sè lapede ceva din pronunciare, au mai adausu la ea câte dóue litere *us*, *um* etc.

Italianulu, în locu sè scriá în dialectulu neapolitanu : *un uom buon*, mai bucuros a primitu pe celu prodigu alu florentinulu *uno uomo buono* etc. Asiá francesulu, în locu de : *nu som*, *vu danse*, *el finis* etc. scrie *nous sommes*, *vous dansez*, *elles finissent* etc.

Tóte aceste s'au facutu și se facu din consideratiuni mai superióre și mai generóse ale sciintiei, ale însusirii limbei, ale perfectionarii ortografice etc., unde avariti'a nu are locu.

Numai românilu fonetistu s'a vediutu îndemnatu de a fi mai mojicosu tocmai acolo unde nu trebue, — iera unde póte fi cu dreptu cuvêntu mai crutiatoru, acolo e cu mân'a sparta. Elu d. e. eliminéza pe *u* finalu, care e simbolulu celu mai caracteristicu alu limbei române, care e bas'a și punctulu de mâncare a întregii gramatice, care în limb'a nóstra e aceea ce în limb'a latina *us* și *um*, în cea italiana *o*; elu ilu desereditéza din drépt'a lui moscenire, în favórea lipiturilor fonetice, sub pretectu de economía.

Dar ce economía — rogu-ve! e aceea, când lapedati unu *u* finalu, și apoi încarcati cuvêntulu cu totu felulu de góngé, pe d'asupra și pe dedesubtu, d. e. : împartașiti, invétatura, înfașati, țaraneste etc.

Ce economía mai póte fi aceea, când mai întâiu trebue sè scriá cuvêntulu, apoi sè se rentórne *d'a capo*, cá sè puna cõncle și apoi iera sè mai faca odata calea mânzului, cá sè puna și códele? Pâna atunci etimologistulu, mergându înainte, a mai scrisu dóue trei cuvinte cu *u* finalu cu totu.

Ce ar dice lumea de unu atare caletoru, care ajungându cu drumulu de feru pâna la prim'a statiune, s'ar mai întórce odata cá sè-si iea și bagagi'a, apoi înca odata cá sè-si mai iea cu sine și niscari servitori cari sè-i arate drumulu? De buna séma ar dice, că e coptu pentru cas'a nebunilor. Caletorulu cu mintea în-

tréga între aceea a înaintatu cu trei statuni înainte. Si vedeti, ast'a este ratiunea economica a fonetistilor cu semnele lor, ce incurca calea pe d'o parte si pe d'alt'a a cuvintelor. Pâna face fonetistulu 10 statuni, etimologistulu a percursu deja 30 de statuni, cu tôte cà la fia-care statune a mai statu si pausatu câte ceva si în hatêrulu lui *u* finalu.

Fonetistulu nu gândesce nici aceea, ce perdere economica mai are si culegatoriulu de litere, care are sè adune tipariulu dintr'atâte litere, câte ceru semnele cornurate si codate? D'apoi corectur'a, revisiunea?

Slavii, cari — din antagonismu catra biseric'a ortodoxa — au primitu literile latine cele nepotrivite limbei lor, — precum sânt Cechii, Polonii, Croatii, Slovaci etc. — sânt cei mai necessitati de a recurge la semnele fonetice; dar totusi au avutu atât'a prevedere economica, încâtu le-au asemnatu loculu numai d'asupra, nu si de desubtulu cuvintelor.

Ungurii cu ortografi'a lor eminentu fonetica s'au restrinsu pe lângă punctuatiunile d'a supra vocalelor, iéra consonantele derivate le-au formatu — nu cu ajutoriulu de coditie, ci mai bine prin compositiune, d. e. *szeszgyár*, *gyönyörűség* etc. Si atunci când literatii magyari isi batu capulu, cà cum aru puté ei scrie si fàra accente, cà sè nu fia siliti a se mai întorce spre ale pune pe d'asupra: români fonetisti introducu semnele de amêndoue némurile.

Germanulu a preferitu d'a acumulá doue trei litere pentru espressiunea unui sonu de consonanta derivata, decâtu sè fia silitu d'a se mai întorce spre a pune si pe dedesubtulu cuvântulu semne fonetice. D. e. elu în locu sè scria: „Wirtsaft“ cu coditia, mai bine mai adauga doue-trei litere si scrie *Wirthschaft* si merge înainte. Englezulu asemenea, pentru cà timpulu e moneta!

Fonetistii, din economi'a lor cea întortocata, mai bine mutiléza cuvintele, cà sè faca locu codârelor: *đ, ș, ț*, decâtu sè conserve pe semi *i*, ce le immóia; si de aceea mai bine scriu: credința, ființa — în locu de *credinti'a*, *fiinti'a*. Si totusi, de economi buni ce sânt, în locu de *é* si *ó*, ce ocupa numai câte unu spaci simplu, scriu *ea* si *oa*, ce cuprindu doue spacie, d. e. în locu: *céra frumósa*, scriu *ceara frumósa*. Dupa teori'a fonetica unu semnu încornuratu póte schimbá sonulu lui *a* în „ă“, iéra unu accentu d'asupra lui *e* si *o* nu-lu póte straformá în *é* si *ó*, ci trebuie scrisu *ea* si *oa*. Ai

vediutu minune! Este asta ratiune economica? Este consecintia?

Ei numera câti *u* finali, câti *i* de lângă *d, s, t*? — câte accente de intonare d'asupra vocalelor potu economisá? — iéra de miile de córne la *ă, ă, etc.*, de nenumeratele códe la *đ, ș, ț*, — de *ea* si *oa* cele destulu de dese, cu cari încarca si incurca cuvintele, schimbându-le în totu momentulu, nici o grige n'au!

Se vede asiá dara lamuritu, cà pentru nimeni nu se potriveste asiá de bine proverbulu sânteii scripture, cà *stracura tiéntiarü si inghitu camil'a*, — cà pentru fariseii foneticii.

(Va urmá.)

La mormântulu surorii mele.

O! fericire dulce,
Ai disparutu usioru;
Lasându numai o cruce
Ardîndului amoru!

Grozava deșteptare!
Vaiu cum sè te descriu?
Durerea-mi este mare,
Si lacrami versu periu.

Strivita-su, si remasa
Pe sufletu-mi ranitu
C'unu velu ce greu m'apésa,
Cá stânc'a de granitu.

O Silvia în lume
Eu nu voi mai aflá,
De si sonorulu nume
Mai multe l'or purtá.

Mormântu fara simtire,
Pastréza 'n sinulu teu
Pâna la rentalnire
Duiosu amorulu meu!

Cà 'n chipu de multiamire,
Ti-oiu pune floricele,
Culese cu iubire,
Udate 'n doru si jele!

Iulia Moldovanu.

Merulu fatalu.

— Novela istorica. —

(Urmare.)

Înse ast'a nu erá scrisu în cartea vieții! Speranți'a Pulcheriei nu se realisá.

Fecioru nu urmá. Nici alta fêta nu se mai nascu.

Pulcheria îngrigita tîenù consiliu familiaru.

— Un'a din dorintzele mele cardinale este si aceea, sè vedu, eu séu voi, unificarea imperiului Ro-

manu, căci sfășiarea nu duce la scopu. Sê tratămu cu Placidia de la Roma, si sê logodimū pe mititic'a noastră, cu mititiculu ei Valentinianu III.¹⁹⁾ Si acestia dēca vor trăi, vor moșteni imperiulu întregu. Valentinianu e nepotulu nostru!

Asiá dīcea Pulcheria.

Asiá s'a si întēplatu.

Casatori'a imperatului a fost un'a din cele fericite.

Aprópe 20 ani trecura deja dela casatori'a lui si

lor reciprocu. Dar nici acēsta fericire nu a fost scrisa în cartea vieții, n'a esistatu până 'n fine.

Nu! căci satana, séu cine? s'a apropiatu cu merulu fatalu!

VII.

Merulu fatalu.

Sântemu la începutulu finei istoriōrei nōstre, si o spunemu din capulu locului, că finea e tragica!

Contele Suvalow.

afara de norii mai sus însemnati, alții abiá a mai turburatu vieți'a familiara imperatēasca. Acei nori însepe dēnsii i inspirá totu-de-una sē aprețieze cu atātu mai tare placerile si mângaiările vieții.

Pe lantțulu de auru, ce triplu înfasiurá si contopiá aceste ânimi brave, nu s'a presintatu nici de cum atare rugina consumatōre, si diamantulu credinței pururea împrumutá lumina si caldura amorului

Unu începutu asiá de splendidu si maretiu pentru Atenais-Eudoxia, s'a finitu cu o catastrofa cutriertōre!

Leontiu, tatalu ei, i-a spusu numai partea prima, suisiulu; éra partea a dōu'a, scoborisifulu, l'a retacutu, póte că nu l'a prevediutu.

(Va urmá)

Georgiu Traila.

¹⁹⁾ Acest'a erá atunci de sīese ani.

S A L O N U

Calindarul septemanei.

Dumin.	18 30	F. 2 d. R. ss. mm. Leontiū, Ispațiu.
Luni	19 1	s. ap. Iuda Tad. s. m. Zosima.
Marti	20 2	s. sț. m. Metodiū, c. p. Calist.
Mercuri	21 3	ss. mm. Iulian, Afrondisiu, Terențiu.
Joi	22 4	s. sț. m. Euseviu, s. m. Zinon.
Vineri	23 5	ss. mm. Agripina, Aristocleu.
Samb.	24 6	Nascerea pr. Ioan Botezat.

O excursiune „par plaisir.“

Lugosiu 21 iunie.

— Merge-vei la Ada-Kaleh?

Asiá se întrebau imediatu naintea rosaliilor rom. cat. români din Lugosiu si împregiuru.

Se întrebau, sciindu, că reuniunea filarmonica din Timisior'a va arangia în 9—10 l. c. o excursiune spre Băile Erculane, Orsiov'a si cucerirea mai tinera a Austro-Ungariei: Ada-Kaleh; apoi la acésta excursiune si-a fost insinuat — fiindu tóte reuniunile de cântu din pregiuru invitate — si reuniunea româna de cântu din Lugosiu participarea.

Mai adaugându apoi si împregiurarea, că tacesele pentru asta excursiune erau numai 50% ocelor ordinare, cine n'ar fi profitatu de ocaziune spre a puté vedé lini'a de curându deschisa Caransebesiu-Orsiova?

Am premisu aceste, pentru de a se puté esplicá faptul, că la excursiunea amintita amu participatu la 1500 de persóne: betrâni, barbati, juni, tineri de ambe secsele si din tóte unghiurile comitatelor Carasiu, Timisiu si Severinu.

Erá unu trenu imposantu acél'a, care în duminec'a rusaliilor rom. cat. la 7 óre deminét'a ajunsse la gar'a Lugosifului.

Reuniunea nóstra româna bineventá pe timisioreni cântându devis'a reuniunii: „Sciinti'a cultivéza, cântarea nobilitéza. Culti si nobili a fi, eternu vom nisú.“

Timisioreni ne salutaru cu propriulu motto, — si noi dupa strîngerea mânilor — típu în *vargonulu* rezervatu.

Înca câte-va momente, locomotiv'a sufla remasilor unu adio, si noi, cântându mersulu: „Dulce-iviéti'a“, ne departámu.

Caletori'a pe síesu e puçinu interessanta pân' la Caransebesiu. Ací mai primiramu unu numeru frumosu de participanti si apoi nainte prin regiunea atátu de romantica a Severinului.

Ici unu ríurelu, ce síerpuie când în drépt'a când în stâng'a drumulu de tíera; colé o culme pitoresca, de pe care unu ciobanu românu înundá cu doinele fluerului valea încântátóre, unde pascea turm'a sa.

Peste poduri artificióse, prin stânce plesiuge sparte, si patru tunele maistrosu facute de mân'a omenésca, când cu drumulu de tíera pe sub noi, când elu asupra nóstra, continuaramu calea, si nu puteamu din destulu admirá frumsetile atátu de variante ale naturei.

Precisu la 12 óre sîntemu în Orsiov'a séu mai bine la gar'a Orsiovei, de unde, fiindu peste putinti'a a capetá o birja, plecaramu *per pedes*, în caldur'a clasica de atunci, cale cam $\frac{3}{4}$ óra pâna 'n orasiu.

Fia dísu în onórea românilor orsioveni, ne-au primitu peste tóta așteptarea, asiá încátu, considerându împregiurarea că amu facutu de scire de timpuríu, din acésta primire nici celu mai încarnatu optimistu n'ar fi pututu deduce, că acele pãrti sînt locuite si de români.

Dar la ce sè mai perdemu vorbe despre lucruri, cari nu avem speranti'a d'a le mai puté face bune?!

Amu mâncatu — dupa cotituri de $\frac{1}{2}$ óra — ce si unde amu aflatu, déca amu aflatu pe bani buni, — si la óra precisata ne reafllaramu pe nai'a „Karl Ludwig“, care ne facú cunoscuta insul'a dintre cracii Dunarei si trei tieri, Ada-Kaleh.

Cam 600 sute de persóne luara parte la acésta excursiune particularia.

Când ne vedíuramu plutindu pe apa, întonarâmu de pe budi'a naiei „Viforulu“, mai apoi încungiurându insul'a pe craculu dreptu, faciá cu gar'a Vérciorovei, paméntulu României, cântaramu „Salutarea patriei“ între aplausele participantilor.

Debarcaramu apoi în craculu stêngu pe insula, unde sub conducerea afabilului corpu oficirescu începíaramu obiectele memorabile ale insulei.

Muri deruti, canale pline cu apa verde statuta, strade înguste pline de necuratienia, apoi o biserica óre când crestina, acum improvisata de moschée cu minaretu-i à la columbariu, case-bordeie si garduri de scânduri mai nalte de câtu casele si prinse cu cuie cam un'a peste alt'a — cá nimene sè nu póta strabate nici cu privirea în internulu îngraditureri, — în fine puçine tunuri si câte-va sute de glóntie pentru ele: éta totu ce amu pututu vedé.

De aci ne-amu întorsu la Orsiov'a. La gara vedíuramu pe ministrulu de esterne alu României, dlu Cogalniceanu, care caletoriá la congressu. De si aveamu tóta caus'a a presupune, că cugeta la lucruri cu totul de alta natura, séu póte chiar pentru că scieamu acést'a, nu puturamu a nu-i cântá pe peronu „Tatarulu.“

În scurtu típu ne descarcara la gar'a bâilor erculane. Ací avuramu placut'a ocupatiune de a mesurá distanti'a dela gara pâna în laintru — cam 5 patrarie de óra — ér pe jos; si de aci datéza suferintiele apostolilor.

Încântati pâna la desperare de placerile de dí, în bái ne așteptá vestea pré imbucuratóre, că nu se mai afla nici macar unu cotu de chilia pentru nópte.

Asiá apoi si reuniunea nóstra, — cu tóte că s'a telegrafatu, si ni s'a apromissu cortelu gratuitu, — cá sè se umple cup'a placerilor, dupa ce a împacatu multu puçinu stomaculu, se puse a face experimente despre apesarea aerului în parculu de cura.

Nu se putea uitá destulu în vederea lunei argintie, la piscurile muntilor vecini cu stelele, vréndu nevréndu ni se închideau ochii de atát'a farmecu alu naturei, si nu aveamu nici unde siedé, căci si scaunele din parcu erau mai tóte ocupate de barbati si dame de etate diversa.

Ni se para unu secolu acea nópte!

Cândva observamu, că stelele de catra orientu

cu încetulu se rarescu; auror'a deminetii ni început a suride, si éta ne delectaramu în resaritulu sórelui.

Dîu'a de luni amu întrebuintiat' o pentru scalde si excursiuni pe muntii din pregiurulu bâilor, si sér'a ne reafiaramu în salonulu de cura, la concertulu arangiatu de timisîoreni, în care si reuniunea nóstra avea sè cânte o piesa.

Ea cântà cu asta ocasiune chorulu lui Adam „Jeunesse parisienne“ (junimea parisiána) în limb'a româna, cu unu succesu atâtu te grandiosu, în câtu aplausele generale si frenetice din partea publicului alesu si în majoritate neromânu nu voiau a încetá, si nici nu încetara, pân' ce — la cererea generala a publicului entusiasmatu — pies'a se repetà. Unu lucru, ce timisîorenilor în piesele lor trei anterióre nu li s'a întemplatu.

Lasàmu aci sè vorbésca pén'a unui neromânu, a redactorului fóiiei „Neue Temesvarer Zeitung“, care în numerulu de duminec'a trecuta a numitei foi serie: „Ungetheilte Anerkennung verdient auch der rumänische Gesangsverein von Lugos, der mit dem in der rumänischen Sprache erfolgten Vortrag des bekannten Chors von Adam „Jeunesse parisienne“ den Beweis lieferte, dass er trotz seines kurzen Bestandes tüchtiges zu leisten im Stande und von ernstem Kunststreben beseelt ist. Auch dieser Vortrag musste wiederholt werden.“

Si asiã reuniunii nóstre i fu rezervatu a cântá pentru prim'a óra, dar nu numai a cântá ci si a eşclá naintea unui publicu atâtu de numerosu si alesu, colo la marginea tierii.

Am vediutu cu ochii pe unu barbatu binemeritatu alu bisericeii si natiunii nóstre (Rvdiss. D. protp. G. Cr. d. Bel . . .), care nu ne-a parasitu pe unu momentu, cum cu sudori reci pe frunte aşteptá resultatulu productiunii. Cu ânima palpitânda a petrecutu tóte fazele piesei, si víforulu de aplause i spuse, cã românnulu a eşclatu.

Cu ce superbia nobila în façia ni strîngea mâ-nile, uitându dimpreuna cu noi tóte fatigieile, în ór'a bucuriei.

A urmatu apoi cina româna în restauratiunea lui Popovicu. N'au lipsitu nici toastele la acésta ocasiune. Vreu a amintí aci numai celu tiênutu pentru presiedintele reuniunii d. adv. Coriolan Brediceanu, care la tóte ocasiunile nu crutiã ostenele nici sacrificie pentru ajungerea frumosului scopu, de a pune reuniunea româna alaturea reuniunilor contimpuréne ale altoru natiunalitati, — apoi toastulu pentru I. Czeyka, neobositulu maiestru diriginte alu reuniunii

Între cântári, glume si pocale petrecuramu aci pâna adêncu în nópte, si numai apropiarea dîorilor ne admoniã, cã e timpulu de plecatu la gara pentru — returnare.

Amu plecatu apoi d'ací cântându, si cântându amu ajunsu în Lugosiu.

Ací ne salutaramu reciproc cã la sosirea timisîorenilor.

Dupa ce presiedintele reuniunii timisîorene multumí presiedintelui nostru, accentuându, cã din numerósele reuniuni, pe câte le-au invitat, numai noi amu participatu, si cã se tiênu mândrii a avé o asiã reuniune româna de colega, pe care póte contá la tóte împregiurările; ni strînsuramu înca odata mâ-nile si timisîoreni isi ocupara locurile pe trenu.

Între tonurile mersului „Dulce-i viét'a“ se îndepartara fratii din Timisîor'a, — ér noi dupa aceea fia-care catra ale sale.

S. Popetiu.

Contele Suvaloff.

— La portretulu de pe pagin'a 292. —

Congressulu din Berlin atrage în momintele aceste atentiunea întregii lumi civilisate. Diplomatií adunati acolo a complaná cestiunea orientala sînt urmariti în toti pasii lor cu luare aminte de tóta lumea.

Unulu din principalii membrii ai acestui congressu este si contele Suvaloff, alu carui portretu îl publicàmu în nrulu de façia alu foi nóstre. si care e actualulu ambassadoru alu Rusiei la Londra.

Dênsulu, dupa Gorciacoff si Ignatieff, a caror portrete s'au publicatu deja în fói'a nóstra, este celu mai abilu diplomatu alu Rusiei. S'a nascutu la 1828 în Petersburg, unde tatalu seu a fost maresialu alu curçii. Tinerulu Petru Andreevicu Suvaloff intrà pe carier'a militara, si înaintá pâna la rangulu de generalu; înse nici odata n'a purtatu vr'unu comandamentu militaru, ci a servitu pe terenulu poliçiei, administratiunii si diplomatiei. Cã síefu alu poliçiei a facutu mari servicie tiarului, elu a descoperitu si aliantí'a secreta a nihilistilor.

Apoi fu tramisu la Londra cu misiunea d'a complaná unele nedumeriri ale Angliei în privintí'a estinderii Rusiei în Asia. Suvaloff îndeplini cu atâta succesu însarcinarea sa, încâtu mai reesi a produce si o casatoria între principele de Edimburg, Alfred, alu doile fiu alu reginei englese, cu unic'a fiica a imperatului Alessandru.

Rolulu lui mai nou e în viu'a memoria a cetitorilor nostrii. Scimu, cã la delaturarea unui resboiu între Angli'a si Russia dênsulu a contribuitu multu, — si astfel se póte considerá cã unulu dintre urdítorii congressului actualu din Berlin.

Literatura si arti.

✕ **Cânteculu Gintei Latine, în traducere italiana** a aparutu în diuariulu „Gazzetta di Napoli.“ Traducatorulu poesiei premiate este dlu Domenico Muti.

Dlu Vasilu Maniu a scosu de sub tiparu la Bucuresci o brosiura intitulata: „Studii asupra scrierii profesorului dr. I. Jung, intitulata: „Romanii si Români din tierile Dunarene“, — studii istorico-etnografice.“ Acésta scriere e estrasa din anele societatií academice române din Bucuresci, si — cã tóte lucrările dlu V. Maniu — ofere cetitorulu unu magazinu de cunoscintie istorice.

✕ **Carti nóue:** „Curcanii“, drama în 3 acte, de Gr. Ventura, Bucuresci, — „Utilitatea studiilor neolatine în Romani'a“, de G. L. Frollo, Bucuresci.

✕ **Diuaristicu:** La Bacáu a aparutu „Curierulu de Bacáu“, — éra „Dorobantiulu“ din Bucuresci a încetatu.

Díuaristic'a în Angli'a. În presinte în Britania-mare si Irlandi'a aparu díuarie 151 de tóte dilele. Anume în Londr'a 20, în provincia 89, în Wales 2, în Irlandi'a 19 si în Jersey 1. Dintr'aceste 83 aparu diminétí'a si 68 sér'a. Dupa cuprinsulu lor politicu 67

sunt liberale, 41 conservative, 29 independente, 14 nu cuprind politica.

Biblioteca nationala parisiiana contine pana acuma: tomuri 86,774 despre teologi'a catolica, 44,692 filologia, 289,402 jurisprudentia, 68,483 medicina, 441,846 istori'a franceza si 155,672 poesi'a. Inse catalogisarea inca nu-i incheiata. Cu tote aceste si cifrele de mai sus facu sum'a de 1.100,000 tomuri, si torentele de carti cresce din anu in anu in mesura uimitore. In anulu 1876 s'au trimesu acestei biblioteci rumai din Franci'a 45,300 piese (esemplare din detorintia si reciprocitate) dintre cari numai 5100 au fost publicatiuni periodice, tote celelalte au fost carti si brosiure. S'au cumperatu 4565 carti. Afara d'acea s'au mai trimesu numai din Franci'a 5027 publicatiuni de piese musicale.

Biserica si scola.

Memori'a lui Siaguna. Esc. Sa arhiepiscopulu si mitropolitulu Miron Romanu a adressatu unu cerculariu catra tote oficiele protopresbiteriale din archidieceasa, reflectandu-le, ca de cumva la ensasi diu'a aniversaria a repausarii fericitului seu predecesoru Andreiu br. de Siaguna, care in anulu acest'a cade in o di de vineri, 16/28 l. c., nu s'ar pute celebra indatinatulu parastasu cu unu concursu catu mai mare din partea credintiosilor: acel'a se se tiena duminica in 18/30 a l. c.

Pr. Ssa parintele episcopu Ioanu Metianu s'a rentorsu din visitatiunea canonica, facuta in partile Halmagiului, pe unde a lasatu suvenirile cele mai placute si s'a dusu la sedintiele consistoriului mitropolitanu.

Domnulu si Dorn'a României au visitatu Asilulu „Elena Dorn'a“, unde au asistatu la esamele anuale. Elevele asilului au cantatu cu acesta ocaziune unu imnu in onorea Domnitorului, compusu de professorulu Bianchi.

Urmatorulu lui Andreiu Papp in presiedintia consistoriului gr. or. romanu din Oradea-mare, se dice ca are se fia Rds. D. Iosifu Belesiu, actualulu protopopu alu Totvaradiiei.

Costumul preotilor din Romani'a inca nu este regulatu. Amu impartesitu si noi, ca mitropolitulu-primatu a adressatu unu ordinu cerculariu preotilor din eparchi'a sa, invitandu-i a adopta noulu costumu ce s'a satoritu de catra o comisiune. In acesta eparchia, si mai alesu la Bucuresci, costumulu nou s'a si introdusu; inse in celelalte eparchii nu, caci prelatii acestora, fiindu de convingerea, ca dupa legea bisericesca si regulamentele sinodului, cestiunea acest'a e numai de competintia sinodului, n'au permisu introducerea costumului nou. Intrunindu-se sinodulu actualu la Bucuresci, acest'a a numitu o comisiune, care se se ocupe cu regularea costumului preotilor de miru in tota Romani'a.

Societati si institute.

Canteculu Gintei Latine presintatu in Societatea Kisfaludyana. Impartesiramu deja, ca redactorulu foi nostre a tradusu in limb'a unghuresca poesi'a premiata la Montpellier a dlui V. Alecsandri. Acuma adaugemu, ca traducatorulu — voindu s'o introduca in publicitatea unghuresca intr'unu modu catu mai demnu de marele nostru poetu — si-a presintatu traducerea in sedintia de la 26 l. c. a Societatii Kisfa-

ludyane, principal'a societate beletristico-estetica unghuresca. Cu asta ocaziune Iosifu Vulcanu a facutu — petrecutu de atentiunea generala a membrilor si a publicului — antaiu istoriculu acestei creatiuni poetice, apoi a cetitu ensasi traducerea. Poesi'a a produsu efectu mare si autorulu a fost aclamatu. Directorulu celei mai raspandite foi beletristice ilustrate unghuresci: „Vasárnapi Ujság“ numai decatu a si cerutu traducerea spre a o publica in foi'a sa, unde aceea va si apare.

Societatea de lectura a elevilor institutului de agricultura si silvicultura de la Ferestreu-Bucuresci, la 2 junie st. n. a serbatu a nou'a aniversaria a ei. Cu acesta ocaziune unii membrii ai Societatii cetira disertatiuni; alii declamara poesi de V. Alecsandri, Bengescu, Grecescu, Orasiianu, Petrino, Scurtescu, V. A. Urechia si Iosif Vulcanu; corulu vocalu cantu mai multe piese. Apoi se jucà pies'a: „Intorcerea lui cucon Costica de la Paris“, comedia in 2 acte, de Bancovu. Dupa incheierea sedintiei s'a jucat: batuta, hor'a oltenesca si alte jocuri nationale. Petrecerea dura pana la 2 ore dupa miediuulu noptii, fiindu de facia unu publicu numerosu, intre ceialalti si dlu P. S. Aurelianu — atunci inca — ministru de agricultura. In fine adaugemu, ca presiedintele Societatii e dlu Ilie Angelescu, ca societatea are 940 opuri in 1590 volume, si ca averea ei se urca la 10,800 de lei.

Ce e nou ?

Diet'a se va inchide duminica la 30 l. c. in cetatea din Buda de catra ensusi regele prin unu mesagiu de tron. Alegerile noue se vor face cam pe la 5—20 augustu. Diet'a viitoare se va intruni la 15 octomvre.

Congressulu lucru in continuu. Cestiunea Bulgariei e decisa in intielesulu publicatu de noi in nr. trecutu. Cetatile Dunarene se vor demola, afara de Varna. Represintantii României si-au predatu memorandumulu.

O noua medalia romana s'a votatu in Camera României. Acest'a se numesce „Aperatorilor Independintiei.“ E de bronzu, de forma rotunda. Pe o parte a medaliei este stampatu in relief Geniulu României sub figur'a unei femei, radiemata de o sabia si tinendu o cununa cu man'a drepta ridicata, picioarele ei stau pe drapele, tunuri si pusci, in drept'a sa jos este aquil'a Romana, pe spatele seu in stanga unu angeru tinendu unu drapelu incununatu, in departare se vede luciulu Dunarei. Pe partea opusa a medaliei se afla stampate in relief inițiilele Domnitorului, sub care este scrisu: „Aperatorilor Independintiei in resboiulu 1877—8.“ Intrég'a inscriptiune este ocolita de doue ramuri stampate in relief.

Numerulu trupelor russe in Romani'a. Unu corespondentu din Giurgiu alu diuarului „Orient“ stabileste urmatorea cifra despre totalulu armatei russe in Romani'a: 50,000 infanteria, 11,800 cavaleria si 12,500 artileria. Afara de aceste, mai sunt si alte trupe: geni, administratiune, pontonieri si marina, alu caror numeru se urca la 8000. Peste totu, trupele din Romani'a si Basarabi'a romana nu trecu peste 80,000 omeni.

Graciositati bulgaresci. Cetimu in „Resboiulu“, ca la Rusciucu unu comerciantu romanu i se

luà 50 napoleoni, cá sè scape din închissórea judecatorilor bulgari, la cari singuru reclamase contra altui bulgaru; întrebându: ce fel de dreptate este aci? — cultii judecatori i respunsera, cá déca e Românú, sè mérga în Români'a cá sè reclame si sè fia mai bine judecatu. Totu în Rusciucu, negutiatorii bulgari cerura generalului rússu cá sè gonésca pe toti ceialalti negutiatori straini, între cari erau mai cu séma români.

Sesonulu bâilor se afla la culme. Raporturile ce vinu din mai multe parti, anuncia, cá numerulu óspetilor pretotu-indene e mare. Astfel aflámu, cá la Mehadia óspetii s'au urcatu deja aprópe la 900. Usámu de acésta ocaziune, spre a rugá pe cetitorii nostrii, cari petrecu pe la bâi, sè binevoiesca a ni tramate niste schitíe scurte.

Sabi'a lui Hasan pasia. La predarea orasíului Nicopoli în mân'a generalului rusu Krüdner, comandantulu orasíului, Hasan pasia, înmanuà sabi'a frumosu împodobita cu pietre scumpe generalului baron Krüdner. Acest'a o dete în pastrarea unui cazacu, care se aflá la spate-i, si dupa obiceiú, luà pe inamiculu învinsu si petrecu cu elu pâna sér'a. Generalulu rusu uitá de sabia. Sér'a, voindu s'o véda, o cautá în sus si în jos, dar însedar. Sabi'a si cazaculu perisera. Ce sè-i faci? Nu erá de vina bietulu cazacu, ci pietrele scumpe cari i furasera ánim', si astfel o vëndu unui tramisu militarú strainu cu pretíulu de 400 ruble. Cazaculu nostru isbuti sè cumpere si pe cei de lângá elu, cá sè nu spuie cá elu a primit'o si astfel o putu vinde în buna pace. Mai târdiu, când sabi'a lui Hasan pasia erá departe în Germani'a, tramisulu militarú spuse cá elu a cumperatu sabi'a de la unu cazacu, credíendu cá acest'a a gasit'o.

Parisulu subpaménteanu. La proiectarea prefecturei Seinei, sub urias'a urbe Paris se vor construi cai ferate. Curtea centrala a calei ferate va fi sub gradin'a palatului regalú siepte metri afundu si d'acolo va comunicá pe trei linii, statiunandu la tóte locurile mai însemnate ale Parisului. Statulu subventiuneza acésta întreprindere cu 106 milióné franci.

Numai 17,020 hoteluri. Unde? Ce mai întrebati. În Paris. La numerarea mai recenta prefectur'a poliþiana a constatatu, cá în Paris sânt hoteluri 110 de rangulu primu, 510 d'alu doile, 7900 d'alu treile si 8700 hoteluri garnis.

Advocatu nou. Dlu Georgiu Murariu, vice-notaru r. la judecatori'a districtuala din Lugosiú, a facutu dílele trecute censura advocatiála în Budapesta.

Sciri merunte. Siahulu Persiei, care de mai multu tîmpu petrece la Paris, dílele aceste se va rentórece de acolo, pe la Viena. — Dlu C. F. Robescu, directorulu generalú alu telegrafului si póstei române, care a represintatu Români'a la congressulu postalú din Paris, fu numitu de guvernulu francesu cavaleru alu „legiunii de onóre.“ — La Bucureþi a arsu fabric'a de pesmeti rusésca din valea Cotrocenilor, daun'a e mare, dar fabric'a a fost asigurata la 200,000 lei.

Suvenirea mortilor.

Marele logofet I. C. Balacénu a încetatu din viétia la Nizza (Francia) la 11 aprile st. n., în etate

de 80 ani. Osemintele repausatului transportate la Bucuresci, se înmorméntara acolo la 25 l. c.

Tiner'a regina a Spaniei, pe care iubitorulu ei barbatu Don Alfonso numai în érn'a trecuta a condus'o la altaru, a muritu în Madridu la 26 l. c. A trãitu numai 18 ani.

Ghicitura de litere

de Emilia Popu n. Marcusiu.

Um usgtepvm'c oge bzneg
Gvc u'c tgenmucvz :
Co tgusncv'a ege ocm uezosc
Cpitznz egnz ocm eztecvz !

Pmem pz guvg pmog'p nzog,
Ug ug hm umovmvz
Cume ozavmcomvz ec ompg
Cume hgtmemvz !

Mrumhz Zznepz.

Deslegarea ghiciturei numerice din nr. 39:

„Steau'a României.“

Bine au ghicit'o dómnele si domnişórele: Cleopatra Dimbu, Lucretia Munteanu, Eleonora Popescu, Rosa Farcasiu, Fabia Damsia, Emilia Andrea, Sofia Cerniciu, Nina Popu, Maria Crisianu, Angelica Muresianu.

Ne rugámu de onorab. nostru publicu sè binevoiesca a-si rennoi de timpuriu abonamentele, cá sè nu fimu siliti a întrerumpe espedarea foi.

Tiéndendu contu de continu'a înmultire a spriginului cu care sântemu onorati, vom scóte „Familia“ si de-acuma înainte de dóue ori pe septemána, si în semestrulu viitoru vom dá suplimente din când în când la nrulu de joi, si numai de la partinirea publicului va atêrná cá si acelu numeru sè contiéna totude-una o cóla întréga cá celu de duminéca.

Pretíulu de prenumeraþiune remâne celu vechiu însemnatu în fruntea foi nóstre.

Abonamintele se platescu înainte. Colectantii vor primí dupa 5 esemplare unulu gratis.

Nr. 8 alu „Siedietórei“ contiéne urmatóarele materii: Tênguirea fetei betráne, versu de Ionu Jarca june în Trie, — Unele si altele dela sate, de Florianu Selagianu, plugaru în Trie, — Dicatóre române din Selagiu, culesé de Simion Rotaru, adj. notar., — Înca unu respunsu la „Numele straine a vitelor“, — Cântece poporale din Ardealu, de pe la Tilisca, culesé de B. Iosofu, — Ce e nou în tíera si lune, — Hodoroscu si Troscu, — Cimilituri, de E. A. Ciumpescu.

„Siedietórea“ ese în trei septemáni odata. Pretíulu ei pe anulu întregu e 1 fl. 50 cr. Abonamintele se platescu înainte, si se primescu numai pe anulu întregu. Carturarii poporului sânt rugati a respândi foi'a acésta în poporulu nostru.

Proprietaru, redactoru respundietoru si editoru : IOSIFU VULCANU.